

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola: Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9

Projekt MŠMT ČR: EU PENÍZE ŠKOLÁM

Číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0536

Název projektu školy: Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice

Šablona III/2: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Číslo šablony: VY_32_INOVACE_APS_068

Předmět: Aplikovaná psychologie

Tematický okruh: Osobnost a socializace

Autor, spoluautor: Mgr. Jana Šimánková

Název DUMu: Osobnost – Poruchy zaměřenosti osobnosti (frustrace)

Pořadové číslo DUMu: 08

Stručná anotace: žák se seznámí se základními pojmy, zná projevy reakcí na frustraci, dokáže definovat pojem stres

Ročník: 1

Obor vzdělání: 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání

Metodický pokyn: Žáci si vytvářejí na základě prezentace poznámky, popíše své vlastní reakce na frustraci a stres, popíše situace, které jsou pro něho stresové

Výsledky vzdělávání: Žák umí vysvětlit základní pojmy, snaží se o kultivovaný projev vhodně uplatňuje prostředky verbální a neverbální komunikace, řeší různé interpersonální situace včetně konfliktních a zátěžových

Vytvořeno dne: 2.10.2013

Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.

Osobnost

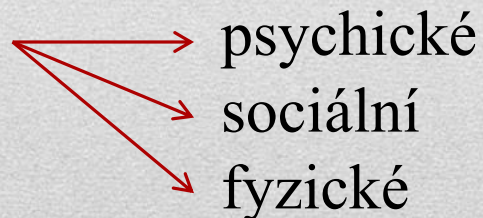
Poruchy zaměřenosti osobnosti
(frustrace)

Frustrace - znemožnění dosažení cíle

Jednou z obranných reakcí je omezení očekávání „raději se nebudu těšit, aby se nic nepokazilo“. Frustrace bývá překonávána prostým odložením uspokojení či posílením vytrvalosti řešení vzniklého problému, popř. změnou motivu.

překážky bránící dosažení cíle

Mechanismy reakce na frustraci:

útěk do fantazie - snění, iluzorní útěcha, představy, co bude až ..., člověk může přestat rozlišovat mezi realitou a druhým světem

agrese - rozbití něčeho, často směřuje k náhradního objektu, na toho, kdo mi způsobil frustraci si netroufám, záležitost sociologická (najít nepřítele, menšinu – maďaři, češi, rusové, židé (pogromy), ...) terorizování slabších, vandalismus mučení zvířat, ...

autoagrese - sebepoškozování

---

apatie - ztrácí zájem o cokoli, poddává se ranám osudu

regrese - návrat ve vývoji (do dětství, ale také útěk do nemoci)

projekce - promítnutí veškeré viny a příčiny své frustrace do druhých

chybný výkon - potlačení, vytěsnění něčeho (zapomínání, přehlédnutí něčeho)

Stres - je to silná frustrace, která vzniká tehdy, působí-li na člověka silný podnět dlouhou dobu, nebo ocitne-li se v nesnesitelné situaci, které se nemůže vyhnout, a setrvává-li v ní

optimistická varianta – stres je stimulační činitel rozvoje osobnosti, zvyšuje odolnost, integritu, rovnováha mezi životními požadavky a individuálními psychickými předpoklady člověka je zachována

pesimální varianta – rozpor mezi nároky a předpoklady osobnosti vede k projevům různých nespecifických odchylek od normálu, k závažnějším psychickým poruchám různého typu, kvality a trvání

---

potenciální stresová situace – objektivní faktory vnějšího prostředí (rozpad rodiny, onemocnění, ztráta zaměstnání, toxikomanie v rodině, nízká životní úroveň rodiny, neúspěchy...)

Charakteristické znaky stresových situací – R.L. Atkinsonová (1995)

Neovlivnitelnost situace – např. nevyléčitelná nemoc, přesvědčení, že můžeme průběh události nějak ovlivnit, snižuje prožitek stresu

Nepředvídatelnost vzniku zátěžové situace

nemožnost předvídat určité události a připravit se na jejich zvládnutí zvyšuje pocit intenzity stresu

---

Subjektivně nepřiměřené, nadměrné nároky

nároky určité situace mohou dosahovat až na hranici možností určitého člověka

Životní změna, která vyžaduje značné přizpůsobení

např. smrt partnera, rozvod, ale i sňatek ...

Subjektivně neřešitelné vnitřní konflikty

např. mimomanželský vztah...

Fáze reakce na stres - R.H. Rahe (1996)

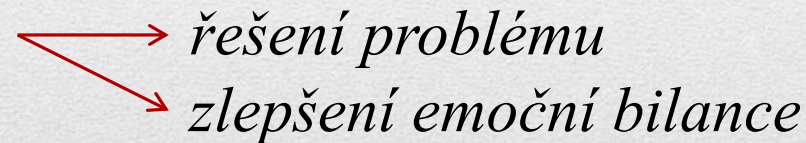
fáze uvědomění zátěže – prožívání a interpretace určité situace jako stresové. Způsob, jakým člověk nějakou, potencionálně stresovou situaci vnímá, závisí na jeho zkušenostech, jeho aktuálním stavu, schopnostech, ale i na sociální podpoře, kterou má.

fáze aktivace psychických obranných reakcí – může jít např. o popírání reality, tendenci k izolaci ze situace, která je hodnocena jako neúměrně zátěžová apod.

---

fáze aktivace fyziologických reakcí – fyziologické adaptační mechanismy jsou spuštěny psychickými podněty (mohou být stimulovány i somatickou cestou). Všechny tři fáze následují velice rychle po sobě.

fáze zvládnání (doping) – hledání strategií, které by mohly vést ke zmírnění účinků stresu

fáze prvních chorobných příznaků – uvědomění, že jde o závažnější a trvalejší obtíže

fáze diagnostikování stresem podmíněné poruchy – nejčastěji jde o psychosomatické onemocnění

Stresujícími situacemi, jež popsanou reakci vyvolávají, mohou být vyjímečné zážitky, vymykající se běžné lidské zkušenosti (přírodní, i a společenské katastrofy – záplavy, velké havárie, válka), ale i relativně běžné zátěže, které zažije každý člověk, jako je smrt někoho blízkého, nemoc či ztráta zaměstnání.

Použité zdroje:

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti*. 6. vyd.

Praha: Grada, 2010.

ISBN 978-80-247-3133-9.

ATKINSONOVÁ, Rita L. *Psychologie*. 1. vyd.

Praha: Victoria Publishing, 1995, 863 s.

ISBN 80-856-0535-X

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*.

Praha: SPN, 1972.

GILLERNOVÁ, Ilona a Jiří BURIÁNEK. *Základy psychologie, sociologie: základy společenských věd pro střední školy*. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 1995, 157 s. Učebnice (Fortuna). ISBN 80-716-8242-X.

LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4., dopl., V nakl. Karolinum 1. Praha: Karolinum, 1999, 399 s. ISBN 978-80-246-1983-5.

ATKINSON, Rita L a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychologie*. 2., aktualiz. vyd., V Portálu 1. Praha: Portál, 2003, xxii, 751 s. ISBN 80-717-8640-3.

SCHREIBER, Vratislav a Zdeněk MATĚJČEK. *Lidský stres*. 2., upravené vyd. Překlad Erik Herman, Miroslav Petržela, Dagmar Břejlová. Praha: Academia, 2003, 106 p. ISBN 80-200-0240-5.
